

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu **J. L.**, bývajúceho v T., zastúpeného JUDr. M. G., advokátom v T., proti žalovaným **1/ I. W.**, bývajúcej v T., a **2/ MVDr. R. H.**, bývajúcej v T., zastúpenými JUDr. Š. H., advokátom v T., **o zaplataenie 16 596,96 € (500 000,-- Sk) s príslušenstvom**, vedenej na Okresnom súde Trebišov pod sp.zn. 6 C 84/2006, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 26. februára 2008 sp.zn. 1 Co 510/2006 rozhodol

t a k t o :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Košiciach z 26. februára 2008 sp.zn. 1 Co 510/2006 **z r u š u j e** a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Trebišov rozsudkom z 27. septembra 2006 č.k. 6 C 84/2006-47 v spojení s opravným uznesením zo 4. decembra 2006 č.k. 6 C 84/2006-54 zaviazal žalované 1/ a 2/ zaplatiť žalobcovi 500 000,-- Sk s 3,5 % mesačným úrokom od 1. júla 2003 do zaplataenia a trovy konania 79 031,-- Sk všetko do troch dní od právoplatnosti rozsudku, s tým, že plnením jednej zo žalovaných zaniká v rozsahu plnenia povinnosť druhej žalovanej. Takto rozhodol keď mal za preukázané, že žalobca a žalované uzavreli 2. júna 1999 zmluvu o pôžičke, na základe ktorej poskytol žalobca žalovaným sumu 1 000 000,-- Sk. Žalované sa zaviazali vyplatiť žalobcovi mesačne úrok 3,5 % z požičanej sumy, najneskôr do posledného aktuálneho mesiaca. Vzhľadom na to, že žalované nedodrжали dohodnuté podmienky, dojednaný úrok platili nepravidelne alebo ho neplatili vôbec, žalobca vypovedal zmluvu. Ku dňu podania žaloby nevrátili žalované požičanú sumu 1 000 000,-- Sk a na úrokoch uhradili 1 685 000,-- Sk, čo zodpovedá úrokom len za 48 mesiacov a to za obdobie od 2. júna 1999 do 31. mája 2003 a za mesiac jún 2003 čiastku 5 000,-- Sk. Žalované mali povinnosť splatiť úrok až do vrátenia pôžičky 1 000 000,-- Sk. Právne vec zdôvodnil ustanovením § 657, § 658 ods. 1 a § 39 Občianskeho zákonníka. Námietky žalovaných, že zmluvne dohodnutý

úrok, a teda dohodu o ňom vo výške 3,5 % z požičanej sumy ako úrok mesačný je treba považovať za dohodu, ktorá je v rozpore s dobrými mravmi a v zmysle § 39 Občianskeho zákonníka za neplatnú, nepovažoval za dôvodné. Z vykonaného dokazovania a to zo zmluvy o pôžičke z výsluchu účastníkov a svedka M. Š. mal za preukázané, že úrok, ktorý bol uvedený v zmluve, bol žalobcovi a žalovanej 1/ známy. Žalovaná 1/ bola s tým oboznámená, pretože jednak to vyplýva zo zmluvy a aj ona sama uviedla, že s uvedeným úrokom súhlasila, pretože bola vo finančnej tiesni a nemohla teda nesúhlasiť ak potrebovala peniaze. Rovnakým spôsobom si žalovaná 1/ chcela požičať peniaze aj od vypočutého svedka a navrhovala dokonca úrok vyšší. Súd prvého stupňa preto nepovažoval uvedenú dohodu o úroku v zmluve o pôžičke za absolútne neplatnú, pretože sa nejedná o dohodu, ktorá by bola v rozpore s dobrými mravmi. Keďže súd považoval uzavretú zmluvu o pôžičke ako aj dohodu o úroku za platnú, zaviazal žalované 1/, 2/ na zaplatenie žalovanej pohľadávky, vrátane úroku podľa výroku rozsudku súdu prvého stupňa. O náhrade trov konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 O.s.p.

Krajský súd v Košiciach na odvolanie žalovaných 1/, 2/ rozsudkom z 26. februára 2008 sp.zn. 1 Co 510/2006 rozsudok súdu prvého stupňa zmenil tak, že žalobu zamietol a účastníkom nepriznal náhradu trov konania. Na rozdiel od záverov súdu prvého stupňa mal odvolací súd za to, že z obsahu samotnej zmluvy o pôžičke je zrejmé, že táto nebola zo strany veriteľa uzavretá so zámerom, aký predpokladá právna úprava zmluvy o pôžičke, ale základným zámerom žalobcu pri uzavretí zmluvy bolo zabezpečiť si finančný príjem. Z obsahu zmluvy zistil, že medzi účastníkmi nebol určený termín konečného vrátenia pôžičky, a táto povinnosť dlžníkov bola viazaná iba na prípad jednostranného vypovedania zmluvy, čo je však právny úkon viazaný na ukončenie právneho vzťahu a nie na úpravu zmluvných podmienok. Takýto záver podľa názoru odvolacieho súdu vyplýva aj zo samotného charakteru dohodnutých zmluvných povinností dlžníka, ktorý má platiť počas celej doby trvania zmluvy iba zmluvný úrok, a nesplácať istinu. Táto sa mala veriteľovi vrátiť iba po zániku zmluvy v dôsledku odstúpenia. Snaha žalobcu o zabezpečenie si čo najväčšieho peňažného zisku z titulu dohodnutého zmluvného úroku, vyplýva aj z toho, že v zmluve bola uvedená aj dohoda o minimálnej dobe trvania zmluvného vzťahu, počas piatich rokov, počas ktorej doby dlžníci ani nemali možnosť poskytnutú pôžičku žalobcovi vrátiť. Z tohto pohľadu v rozpore s charakterom zmluvy o pôžičke sa zmluvný úrok dostáva do popredia ako základný dôvod poskytnutia pôžičky, čo odporuje charakteru tohto právneho vzťahu. Bez ohľadu na uvedené mal odvolací súd za to, že úrok dohodnutý v zmluve o pôžičke vo výške

3,5 % mesačne možno považovať za výkon práva zo strany veriteľa, ktorý odporuje dobrým mravom (§ 3 Občianskeho zákonníka) a preto odvolací súd považoval predmetnú zmluvu v tejto jej oddeliteľnej časti ohľadne úroku za neplatnú. Účastníkom náhradu trov konania nepriznal podľa § 150 O.s.p. Za dôvody hodné osobitného zreteľa pre nepriznanie trov konania úspešným žalovaným považoval odvolací súd okolnosť, že aj žalované sa podieľali na vzniku sporu predovšetkým z dôvodu, že sa podieľali na vzniku nezákonného právneho vzťahu a navyše napriek svojim tvrdeniam o neplatnosti zmluvy v časti úroku na tento účel žalobcovi zjavne plnili a tým u žalobcu mohli vyvolať dojem zákonnosti jeho nároku.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie žalobca a navrhol ho zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. Mal za to, že konanie je postihnuté tzv. inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm.b/ O.s.p.). Odvolací súd sa odchyľil od skutkového zistenia súdu prvého stupňa avšak potrebné dokazovanie nezopakoval ani nedoplnil, čím si nevytvoril rovnocenný podklad pre odlišné zhodnotenie dôkazov. Zároveň namietal nesprávne právne posúdenie veci (§ 241 ods. 2 písm.c/ O.s.p.), keď v rozpore s preukázanými skutočnosťami (žalovaná 1/ navrhla výšku úroku, súd ignoroval výpoveď svedka Š. a pod.) dohodnutú výšku úroku považoval za odporujúcu dobrým mravom, a preto v zmysle § 39 Občianskeho zákonníka v tejto časti zmluvu za neplatnú.

Žalované navrhli dovolanie žalobcu zamietnuť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), proti rozhodnutiu, proti ktorému je dovolanie prípustné (§ 238 ods. 1 O.s.p.) preskúmal bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) napadnutý rozsudok odvolacieho súdu a dospel k záveru, že tento treba zrušiť.

V zmysle § 241 ods. 2 O.s.p. môže byť dovolanie podané iba z dôvodov, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací súd je viazaný nielen rozsahom dovolania, ale i v dovolaní uplatnenými dôvodmi. Obligatórne (§ 242 ods. 1 O.s.p.) sa zaoberá procesnými vadami,

uvedenými v § 237 O.s.p. a tiež tzv. inými vadami konania, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci.

V súlade s § 242 ods. 1 O.s.p. dovolací súd skúmal, či konanie na súdoch nižších stupňov nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 písm.a/ až g/ O.s.p. Takéto procesné vady neboli v dovolaní tvrdené a v dovolacom konaní ani nevyšli najavo.

Povinnosťou dovolacieho súdu je skúmať, či konanie pred odvolacím súdom nie je zaťažené procesnou vadou inej závažnej povahy (tzv. iná vada) pokiaľ mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. So zreteľom na to dovolací súd skúmal, či v prejednávanej veci nedošlo k takejto procesnej vade. Inou vadou konania (§ 241 ods. 2 písm.d/ O.s.p.), na ktorú musí dovolací súd prihliadnuť aj vtedy, ak nie je v dovolaní namietaná je procesná vada, ktorá na rozdiel od väd taxatívne vymenovaných v § 237 O.s.p. nezakladá zmätočnosť rozhodnutia. Jej dôsledkom je vecná nesprávnosť a základom porušenie procesných ustanovení upravujúcich postup súdu v občianskom súdnom konaní.

Ustanovenie § 213 ods. 2 O.s.p. umožňuje odvolaciemu súdu, aby na základe doplneného dokazovania dospel k vlastnému skutkovému stavu, prípadne aj odlišnému, od skutkového zistenia súdu prvého stupňa. Ak sa ale odvolací súd chce odchýliť od skutkových zistení súdu prvého stupňa, na základe bezprostredne pred ním vykonaných dôkazov, musí dokazovanie sám zopakovať a zadovážiť si tak rovnocenný podklad pre odlišné hodnotenie dôkazov v zmysle § 132 O.s.p. Pokiaľ tak nepostupuje, zaťažuje konanie tzv. inou procesnou vadou.

Súd prvého stupňa mal výsledkami ním vykonaného dokazovania (výsluchmi účastníkov a svedkov, listinnými dôkazmi) skutkovo preukázané, že žalovaným v čase uzavierania zmluvy o pôžičke bol úrok známy, s týmto súhlasili, čo vo svojich výpovediach žalovaná 1/ aj potvrdila. Z výpovede svedka M. Š. mal za preukázané, že žalovaná 1/ pri prezentovanom záujme uzavrieť s ním zmluvu o pôžičke navrhovala úrok z prípadnej požičanej sumy vyšší (4 %). Súd prvého stupňa zohľadnil, že žalobca si peniaze požičal od peňažného ústavu za určitý úrok a tiež, že záväzok žalovaných voči žalobcovi nebol ničím zabezpečený i napriek výške požičanej sumy (1 000 000,-- Sk). Vzhľadom na vyššie uvedené, nepovažoval dohodu o úroku v zmluve o pôžičke za neplatnú, pretože nejde o dohodu uzavretú v rozpore s dobrými mravmi.

Odvolací súd na rozdiel od toho vychádzal z odlišného skutkového zistenia, keď mal za to, že vôľa žalobcu uvedeného právneho úkonu bola iná ako predpokladá právna úprava zmluvy o pôžičke. Základným zámerom žalobcu pri uzavretí zmluvy podľa názoru odvolacieho súdu bolo zabezpečiť si finančný príjem, keď poukázal na dohodnuté zmluvné povinnosti dlžníka, dĺžku zmluvného vzťahu a najmä na výšku dohodnutého úroku. Z uvedeného vyvodil, že dohodnutý zmluvný úrok zabezpečuje pre veriteľa pravidelný zdroj príjmov na časovo neobmedzenú dobu. Odvolací súd uzavrel, že takýto obsah zmluvy v časti dohodnutého úroku odporuje dobrým mravom a z toho dôvodu odvolací súd považoval predmet zmluvy v tejto jej neoddeliteľnej časti ohľadne úroku za neplatnú.

Zo zápisnice z pojednávania pred odvolacím súdom z 26. februára 2008 vyplýva, že odvolací súd na tomto pojednávaní nevykonal v podstate žiadne dôkazy. Podanie správy predsedom senátu o doterajšom priebehu konania, ktorá povinnosť vyplýva odvolaciemu súdu z § 215 O.s.p. nie je zopakovaním dokazovania (§ 122 a nasl. O.s.p.); zopakovaním dokazovania nie je ani vyjadrenie účastníkov konania, resp., ich právnych zástupcov k veci na odvolacom pojednávaní. Odvolací súd na pojednávaní síce prečítal zmluvu o pôžičke z 2. júna 1999, na jej obsah však účastníkov nevypočul napriek tomu, že z obsahu označenej zmluvy vyvodil odlišné právne závery ako súd prvého stupňa.

Keďže si odvolací súd v prejednávanej veci nežadovánil rovnocenný podklad pre odlišné hodnotenie dôkazov v zmysle § 132 O.s.p., sú jeho skutkové a na ne nadväzujúce právne závery zatiaľ predčasné a dovolaciemu súdu v súčasnom štádiu konania neprislúcha oprávnenie posudzovať správnosť týchto záverov odvolacieho súdu.

Dovolací súd na záver udáva, že výkon práv v rozpore s dobrými mravmi znamená, že sa výkon práva ocitá v rozpore s uznávaným názorom rozhodujúcej časti spoločnosti, ktorý vo vzájomných vzťahoch medzi ľuďmi určuje, aký má byť výkon práva tak, aby bol v súlade so základnými a všeobecne rešpektovanými zásadami mravného poriadku demokratickej spoločnosti (so zásadou slušnosti, poctivosti, čestnosti, vzájomnej úcty, tolerancie, dôvery a pod.). Ak sa prieči výkon určitého práva dobrým mravom, musí to byť súdom vo vzájomnom konaní subjektov občianskoprávných vzťahov vždy zistené podľa objektívneho kritéria s prihliadnutím ku všetkým okolnostiam konkrétneho prípadu, vrátane doby, miesta ako aj postavenia subjektov. Pokiaľ sa výkon práva ocitne v rozpore s dobrými mravmi súd takémuto právu s poukazom na § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka odoprie právnú

ochranu. Môže sa tak stať aj v súvislosti s neprimerane vysokým úrokom dohodnutým účastníkmi zmluvy o pôžičke (kedy je potrebné dohodnutú úrokovú mieru považovať za primeranú, posúdi v prípade sporu súd podľa zistených okolností, pričom vodítkom mu bude porovnanie s úrokovou mierou obvykle platnou v praxi peňažných ústavov), avšak len pri náležitom zistení všetkých skutkových okolností prejednávanej veci.

So zreteľom na to, že v konaní došlo k tzv. inej procesnej vade majúcej za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm.b/ O.s.p.) Najvyšší súd Slovenskej republiky zrušil dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 243b O.s.p.).

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 28. októbra 2009

JUDr. Eva Sakálová, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia : Jarmila Uhlířová